עלון שבועי מבית "בני אמונים"

וכל מאמיניך

פרשת עקב

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפילה בפרשה

עניית אמן מקיימת את ברכת הגוי

"בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים" (ז יד)

בירושלמי (ברכות ח ח) דרשו מפסוק זה: "אמר רבי תנחום: אם בירכך גוי - ענה אחריו אמן, דכתיב: 'בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים'", ויש להבין: היכן נרמזה עניית אמן בפסוק זה?

פירש **רבנו יצחק הלוי** מגדולי הראשונים בספרו 'פענח רזא': מכך שנקט הפסוק: 'בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים", ולא 'תתברך מכל העמים', למדנו שהתגשמות ברכת העמים תלויה בכך שאנו **נהווה** ונקיים אותה בעניית אמן אחריה.

לפי יסוד זה נוכל להבין את דברי המדרש (ב"ר ס יג): "מפני מה לא נפקדה רבקה עד שנתפלל עליה יצחק? שלא יהיו עובדי כוכבים אומרים: תפילתנו עשתה פירות" [שבירכוה (בראשית כד ס): "אֲחֹתֵנוּ אַתְּ הֱיִי לְאַלְפֵי רְבָבָה"]. והנה, דברי המדרש נראים לכאורה סותרים לדברי הירושלמי שיש לענות 'אמן' על ברכת גוי כדי לקיים את הברכה?

אך לפי ביאורו של ה'פענח רזא' נוכל לתרץ: כיוון שקיום ברכת הגוי תלוי בעניית אמן של המתברך, והרי 'גדול העונה אמן יותר מהמברך' (ברכות נג ב), אכן, הגוי לא יוכל לומר: "תפילתי עשתה פרות".

רמז ליסוד זה נוכל ללמוד מסמיכות הפסוק: "בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים - לֹא יִהְיֶה בְּךָ עָקָר וַעֲקָרָה"; ללמדנו כי אם **אנו** נהווה ונקיים את ברכת העמים באמצעות עניית אמן אחריה, לא יהיה בנו עקר ועקרה - כפי שהיה אצל רבקה, שהוצרך יצחק להתפלל עליה כדי שלא יאמרו הגויים: "תפילתנו עשתה פרות".

'כסף נבחר'; 'נחלת יעקב יהושע'

לא יהיה בך עקר - שאינו מוליד לעולם

"לֹא יִהְיֶה בְּךָ עָקָר וַעֲקָרָה וּבִבְהֶמְתֶּךָ" (ז יד)

במסכת יבמות (סד א) מובא: "אמר רבי יצחק: מפני מה היו אבותינו עקורים? מפני שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים", ולכאורה יש לתמוה: הלוא הובטח בפסוק זה לצדיקים שומרי התורה כי לא יהיה בהם עקר ועקרה?

נראה כי כדי ליישב זאת טרח רש"י לפרש כאן: "'לֹא יִהְיֶה בְּךָ עָקָר' - שאינו מוליד", כלומר: לא יהיה בך עקר שאינו מוליד לעולם, אולם יהיה בך עקר כאבותינו שהתאוה הקדוש ברוך הוא לתפילתם ולכן לא הולידו אלא לאחר שהתפללו על צרתם.

'לקוט האורים'

מאה ברכות מצילות ממחלות

"וְהֵסִיר ה' מִמְּךָ כָּל חֹלִי" (ז טו)

ידועים הם דברי הטור (או"ח מו) שדוד המלך עליו השלום תיקן לברך מאה ברכות בכל יום. כך עצר את המגפה שפרצה בזמנו ומחמתה מתו מאה בחורי ישראל בכל יום.

רמז לדברים נוכל ללמוד מן הכתוב שלפנינו: "וְהֵסִיר ה'... כָּל חֹלִי" בזכות "מִמְּךָ" - בגימטרייה מאה ברכות שתאמרו לפניו בכל יום.

'זכרון שמואל'

מצווה גוררת מצווה

"כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת" (ח א)

דרש **רבי מרדכי הכהן מצפת** בעל 'שפתי כהן':

אף שהצטווינו בתרי"ג מצוות נקטה התורה "כָּל הַמִּצְוָה" - בלשון יחיד, ללמדנו כי הקדוש ברוך הוא אינו דורש מן האדם אלא לקיים כראוי את המצווה הבאה לפניו עכשיו, ומתוך כך מובטח לו שיקיים אחריה את המצוות כולן, כפי שאמרו חכמים (אבות ד ב): "מצוה גוררת מצוה".

לפי יסוד זה ביאר ה'שפתי כהן' את הטעם שקבעו בנוסח ברכת המצוות: "אשר קדשנו במצוותיו" - בלשון רבים, אף שהברכה מתייחסת למצווה אחת; ללמדנו כי בכוחה של מצווה אחת הנעשית כראוי להביא את האדם לקיום המצוות כולן.

קבלת הטובה תלויה בברכה

"וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ" (ח י)

במסכת ברכות (לה א) הציגו חכמים סתירה בין הכתובים: כתוב אחד אומר (תהלים כד א): "לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ", וכתוב אחר אומר (תהלים קטו טז): "וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם". ותירצו: "לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ" - עד שיברך האדם על מזונו, "וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם" -לאחר שיברך.

רמז לדברי הגמרא דרש הגאון **רבי עזריה פיגו** מגדולי חכמי איטליה: אם לפני "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ" תקיים "וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ", אזי תזכה שיקוים בך: "עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ".

מאה ברכות ואמן

"וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ" (י יב)

במסכת מנחות (מג ב) דרש רבי מאיר מפסוק זה, את חובת אמירת מאה ברכות בכל יום ('מה' - 'מאה'). בספרים הקדושים מובא כי רק ברכה שנענתה ב'אמן' נחשבת ברכה מושלמת. ומה יומתקו הדברים כאשר נראה כי אף עניית אמן על הברכות נרמזה בפסוק זה, שהרי ידוע כי 'אמן' היא בגימטרייה שמות "הוי"ה ו'אדנות', והמתבונן יראה כי אף שמות "הוי"ה אלהי-ך' הכתובים בפסוקנו מצטרפים יחד לגימטרייה של 'אמן' (עם הכולל), ומכאן שעל המברך לדאוג **שיענו אמן** לברכותיו - ראשי תיבות "שֹׁאֵל".

'ספר הגימטריאות הישן' עמ' מח

'בינה לעתים' סוף דרוש לד

הקדוש ברוך הוא 'שואל' מאתנו ברכות

"וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ" (י יב)

ידועה היא תמיהתו של הגאון בעל "**נודע ביהודה**" (צל"ח ברכות לג ב): מדוע נקט הכתוב בלשון "שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ", ולא 'דורש' או 'מצוה'?

יישוב נפלא לשאלה אמר הגאון **רבי אליעזר בן דוד** ראש מוסדות 'אור האמת' באלעד:

במסכת מנחות (מג ב) דרש רבי מאיר מכתוב זה את חובתנו לומר מאה ברכות בכל יום. כביכול נאמר בו: "**מאה** ה' אלוקיך שואל מעמך". והלוא ידוע כי לכל השפע העצום שיורד עלינו בכל יום ממרומים זוכים אנו בזכות אמירת הברכות ועניית אמן אחריהן (ראה זוהר וילך רפה ב; 'כד הקמח' ערך ברכה ועוד).

נמצא שהקדוש ברוך הוא הינו בבחינת 'שואל' בייחס לברכות שאנו מברכים אותו; כפי ש'שואל' משיב למשאיל את החפץ ששאל, כך הקדוש ברוך הוא - תמורת כל ברכה ואמן שאומרים אנו לפניו, משיב לנו בשפע ברכות והצלחות שמכוחן אנו חיים וקיימים.

לגדולתו של הקדוש ברוך הוא אין חקר

"כִּי ה' אֱלֹקֵיכֶם הוּא אֱלֹקֵי הָאֱלֹקִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵ-ל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא" (י יז)

כשהורידו את הצדיק רבי פנחס מקוריץ לקברו, החל בנו רבי משה מְסַלוֹוִיטָא לבכות מרה. משראה זאת אחיו רבי יעקב שמשון מזַסלב תהה בפניו על פשר בכיו המר. השיבו רבי משה: "בוכה אני מחרדה על שעומד אבינו לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים".

"על אבינו אתה דואג?!", תמה רבי יעקב שמשון, "והלוא ענק שבענקים הוא!"

"אכן כן", אמר רבי משה, "אבל הקדוש ברוך הוא גדול יותר, וכיצד זה לא אחרד?!"

'רבי פנחס מקוריץ' עמ' 91

הדרך להגיע לדרגתו של חוני

"אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וּבוֹ תִדְבָּק וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ" (י כ)

בזמנו של חוני המעגל הכתה בצורת קשה בארץ ישראל. פנו היהודים לחוני המעגל וביקשוהו שיתפלל לביטול הגזרה. מה עשה? סימן במטהו עיגול על פני האדמה, עמד בתוכו ואמר: "ריבונו של עולם! בניך שמו פניהם עליי שאני כבן בית לפניך. נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך". ואכן תפילתו נענתה (תענית יט א).

על פי מעשה זה ביאר ה'אלשיך' הקדוש את הכתוב שלפנינו: אם "אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ תִּירָא, אֹתוֹ תַעֲבֹד (בתפילה הנקראת 'עבודה שבלב') וּבוֹ תִדְבָּק (בכל נפשך ומאודך)", אזי תזכה להגיע לדרגת: "וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ" - כחוני המעגל שנשבע לא לצאת ממעגלו עד שימלא הבורא את מבוקשו, ואכן זכה וענה ממרומים.

קרבת ה' מביאה לשבחו

"הוּא תְהִלָּתְךָ וְהוּא אֱלֹקֶיךָ" (י כא)

דורש היה הרבי ר' ברוך ממז'יבוז' את הכתוב שלפנינו רצוא ושוב:

"הוּא תְהִלָּתְךָ" - ככל שתתעלה בדרגת השבח וההלל שהנך משבח את בוראך, כך תזכה ל: "וְהוּא אֱלֹקֶיךָ" - להשיג את אלוקותו יתברך. ולהפך; ככל ש"וְהוּא אֱלֹקֶיךָ" - שתשיג ותתרומם בדרגת קרבתך לבורא, כך "הוּא תְהִלָּתְךָ" - יתעורר בך הצורך והרצון לשבחו, לפארו ולהללו בכל עת ושעה.

'בוצינא דנהורא'

יהודי יקר השתייך לקהילת סאטמר בארצות הברית
והיה מהדר במצוות עניית אמן ואף היה מתאחר בבית הכנסת שעות ארוכות כדי לענות אמן על הברכות.
כאשר נפטר לבית עולמו בגיל צ"א (גיל שנחשב אז לאריכות ימים מופלגת)
אמר עליו רבו הרה"ק רבי יואל מסאטמר:
דעו כי נפטר זה האריך ימים עד גיל צ"א - בגימטרייה אמן"
משום שהקפיד על עניית אמן. וכבר אמרו חז"ל (ברכות מז א):
'כל המאריך באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו'"
(סופר מפי אחד השומעים).

זקן בא בימים
אריכות ימים
בזכות אמן

תענה אמונים — הארות בסדר התפילה

מזמור לתודה

"מזמור לתודה יש לאומרה בנגינה, שכל השירות עתידות ליבטל, חוץ ממזמור לתודה" (שולחן ערוך' או"ח נא ט).

לפני אמירת 'יהי כבוד' מקדימים אנו לומר את פרק 'מזמור לתודה' (תהלים ק). מזמור זה מיוחס למשה רבנו עליו השלום, כמובא בירושלמי (שבועות א ח): "רבי תנחומא בשם ריש לקיש אמר: בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: 'וְהַתְוַדָּה עָלָיו' (ויקרא טז כא) התחיל ואמר: 'מזמור לתודה' ['תודה' לשון וידוי, ונתן משה שבח והודאה על שמתרצה בווידוי ('פני משה' שם)].

ב'מזמור לתודה' יש מ' תיבות כנגד ארבעים חלות המובאות עם קרבן התודה. לפיכך נהגו לאומרו רק בימות החול ולא בשבת ויום טוב, כיוון שקרבן התודה אינו דוחה שבת ויום טוב.

כנגד קרבן התודה

כתב הלבוש (או"ח נא ז): "מזמור לתודה יש לאומרו בנגינה, מפני שהוא שיר נאה ומשובח שהיו אומרים אותו על כל קרבני התודות שהיו מקריבים, לתת שבח ותודה לה' על כל הטובות שגמלנו".

על אף שעיקר תקנת אמירת 'מזמור לתודה' היא כנגד קרבן התודה, תיקנו לאומרו בכל יום, אף כשאין האדם מחויב בקרבן תודה. את סיבת התקנה ביארו המפרשים (קב הישר פ"ח וראה עוד באבודרהם) שהיא לפי שאמרו חז"ל (נדה לא א): "אין בעל הנס מכיר בניסו": בכל יום מתרחשים עמנו נסים רבים ועצומים שאיננו מכירים בהם בשגרת החיים העמוסה והדורשת, ועליהם עלינו להודות באמירת המזמור שהוא כנגד הבאת קרבן תודה.

וכבר נאמר במדרש בעניין זה (מדרש תהלים קו ע"ש עוד): "זהו שאמר הכתוב: 'רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹקַי נִפְלְאֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבֹתֶיךָ אֵלֵינוּ' (תהלים מ ו); מהו רבות עשית? הרבה נסים ונפלאות אתה עושה עמנו בכל יום, ואין אדם יודע".

עבדו את ה' בשמחה

חלק נכבד מעבודת ה' היא חובת עשייתה בשמחה, כפי שכתב הרמב"ם (לולב ח טו): "השמחה שישמח אדם בעשיית המצווה ובאהבת הא-ל שצוה בהן, עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להיפרע ממנו, שנאמר (דברים כח מז): 'תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב'".

וכתב רבנו בחיי (עה"ת פר' נשא): "השמחה במעשה המצוות היא מצוה בפני עצמה. וכשם שהמצוה עבודה להשם יתברך, כך השמחה על המצוה נקראת 'עבודה'. והוא שכתב: 'עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה'... כי השמחה שלמות העבודה. ועל כן היה עניין השיר במקדש ובמשכן בשיר הפה והכלי, שהוא מכין נפש האדם לדרך השמחה".

מעשה נפלא בעניין זה סופר על רבי לייב מטלז, צדיק נשגב מתלמידי הגר"א שעליו אמר רבו הגדול כי אינו בגדר אדם אלא בגדר מלאך:

מפעם לפעם עברו פלוגות צבא דרך העיר טלז. באותה עת רגילים היו אנשי העיר להשתמט ולהסתתר כדי שלא יהפכו אותם החיילים ל'מורי דרך'. באחת מאותן פעמים נכנסו החיילים לבית המדרש בתוגם אחר מורה דרך, ומצאו את רבי לייב מעוטר בטלית ובתפילין והוגה בתורה. מיד נטלוהו עמהם. יצא רבי לייב מבית המדרש כשספרו תחת בית שחיו, ופיו לא פוסק מגרסתו.

שעות ארוכות עצדו החיילים אחרי רבי לייב, ובהגיע זמן המנחה הופתעו לראותו סוטה מהדרך הסלולה ופונה ללכת בין עצי היער שלצד הדרך. בהבינם כי איש קדוש הוא הלכו אחריו החיילים בצייתנות, ואף שר הצבא שפסע מאחוריהם נטה מן הדרך בסקרנותו לדעת מה מבקש רבי לייב במעבה היער.

והנה, נעצר רבי לייב סמוך למעיין מים שפיכה תחת עץ רחב גרם, נטל את ידיו ונעמד לצד האילן לתפילת מנחה נרגשת. גם הפעם לא מחו בו שר הצבא וחייליו; בהשתאות הם התבוננו ברבי לייב, בפניו הצוהלות משמחה של מצווה ובגופו הלוהט באש אהבת ה'.

לאחר כמה דקות סיים רבי לייב את תפילתו ושב להוביל את השר וחייליו עד שהגיעו למחוז חפצם. משהגיעו למחוז חפצם הבחין השר בכבוד שבו קיבלוהו אנשי המקום. או אז לא יכול היה לכבוש את התפעלותו ואמר לנוכחים במקום:

"בעולם הבא של רבי לייב איני יכול אפילו לקנא, הן יודע אני כי לעולם לא אגיע לדרגת קדושתו. אך מרשה אני לעצמי לקנא בעולם הזה שלו; הנה אני שר צבא, נכבד ועשיר אשר אלפי חיילים סרים למרותו, ובכל זאת, נדמה לי כי אף אחד רצף של שבעים שנה של הצלחות לא אגיע לדרגת שמחה עילאית כפי שהנו שרוי בתפילתו, שלוש פעמים בכל יום" ('עליות אליהו', לוין העי כא).

סדר המזמור כסדר התפילה

לדברי ה'מגלה עמוקות' (אופן רלט) ניתן למצוא בסדר פסוקי מזמור זה רמז לסדר תפילת השחרית, ונביא כאן את תמצית דבריו העמוקים:

"הָרְאִינוּ לָנוּ ה' כָּל הָאָרֶץ" - ראשי תיבות 'הלכה', מכאן רמז לדברי חז"ל (ברכות לא א): "אין עומדים להתפלל אלא מתוך דבר הלכה"; "עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה" - רמז לעבודת הקרבנות הנעשית מתוך שמחה; "בֹּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּנָה" - רמז לפסוקי דזמרה הנאמרים ברננה, מ'ברוך שאמר' עד 'ישתבח'.

"דְּעוּ כִּי ה' הוּא אֱלֹקִים" - רמז לפרשה ראשונה של קריאת שמע, שבה אנו מצהירים על אחדות ה'; "הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ" - רמז לרמ"ח תיבות שבקריאת שמע, הרומזות לפסוק: "נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ" (בראשית א כו) שמתייחס לישראל הנקראים 'אדם' משום ששולטים הם על רמ"ח איבריהם (בניגוד לעובדי הכוכבים המולכים רק על רמ"ג מהם, ראה נדרים לב ב); "עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ" - רמז למסירות הנפש שצריך האדם לקבל על עצמו בעת קריאת שמע, לקיים מה שנאמר (תהלים מד כג): "כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה".

"בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה" - כנגד 'שער התפילה', היינו שלוש ברכות ראשונות של שמונה עשרה, שבהן אנו פותחים בהודאה ובשבח המקום; "חֲצֵרֹתָיו בְּתְהִלָּה" - כנגד י"ג ברכות אמצעיות של שמונה עשרה, שהן כנגד י"ג פרצות שפרצו יוונים בחצר המקדש (ראה מדות פ"ב מ"ב); "הוֹדוּ לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ" - כנגד ברכת 'המחזיר שכינתו לציון', שחזרת השכינה לציון תיעשה באמצעות 'יחוד שם הוי"ה (בגימטריה 'לו') ואדנות (בגימטריה 'שמו'); "כִּי טוֹב ה' לְעוֹלָם חַסְדּוֹ" - כנגד ברכת 'מודים' שבה אנו מודים 'על נסיך שבכל יום עמנו'; "וְעַד דֹּר וָדֹר אֱמוּנָתוֹ" - כנגד ברכת 'שים שלום' (עיין שם בדבריו).

יש בנותן טעם להביא כאן את אשר כתב הגאון רבי אברהם פלאג'י ('פדה את אברהם' מערכת ת') על דברי ה'מגלה עמוקות' האמורים:

"תבענה שפתי חקור דבר; מה נשתנה 'מזמור לתודה' שאומרים אותו בקול רם ומשוררים אותו משאר מזמורים... שקודם תפילת העמידה... ואני אמרתי בחפזי על פי מה שכתב הרב 'מגלה עמוקות' שרמז כל התפילה מרישא לסיפא במזמור הזה... ובכן נאה ויאה להמזמור הזה באומרו כל הקהל בקול רם ובשירי זמרה".

מעשה אמונים — סיפור שבועי על אמן ותפילה

אין תפילה השבה ריקם

היה זה בחורף תשמ"ו. איש לא ציפה כי שיחת הטלפון השגרתית שהגיעה באותו ערב אל הרב שור, ר"מ באחת מהישיבות המפוארות בברוקלין, תשנה את עתידה של משפחה בישראל.

"בבניין שממול ביתי", סיפר הידיד שמעבר לקו, "התגוררו עד היום זוג צעיר ונחמד - משפחת פ. אנשים יקרים ונעימים שגדלו כ'תינוקות שנשבו' ולא זכו לחיות חיי תורה.

על פי מה ששמעתי עומדים הם לעבור בימים הקרובים לשכונתך. שמא תוכל ליצור עמם קשר ולקרבם לתורה ולמצוות?!"

הרב שור רגיל היה בשיחות כגון אלו, שכן מזה שנים היה פעיל נמרץ בתחום קירוב הרחוקים. גם הפעם הוא נענה לאתגר, ובהזדמנות הראשונה שהבחין במר פ. הצעיר, מיהר לקשור עמו שיחת נימוסין קצרה, אשר בסיומה כבר הוזמנו בני הזוג לביתו לסעודת ליל שבת.

ההזמנה נענתה על אתר, שכן מזה זמן חפצו בני הזוג לטעום טעמה של שבת יהודית אמתית.

בליל השבת הבאה הופיעו בני הזוג בביתו של הרב שור כשפניהם אומרות התרגשות עצומה. במהלך הסעודה נוכח הרב לדעת כי מדובר באנשים אציליים, בעלי רגש יהודי עמוק וצימאון גדול לרכוש ידע. כך הלכו ונרקמו יחסי ידידות בין משפחת שור למשפחת פ. הצעירה, ואף קצב ביקוריהם של בני הזוג בבית משפחת שור הלך וגדל.

באחד מאותם ביקורים פנה הרב שור לבני הזוג בהצעה: "מה דעתכם לצאת לחופשה בת כמה ימים, שבמהלכם תשהו ב'קמפ' המיוחד שעורכת ישיבת 'אור שמח' במונסי ניו יורק?! מדובר בסמינריון המיועד לאנשים שאין להם מספיק רקע ביהדות, ובטוחני כי אופי השיעורים והאווירה במקום יתאימו לכם ויעשירו עד מאוד את אוצרות רוחכם".

בני הזוג הסכימו מיד.

שבוע הסמינריון הנפלא חלף במהירות והותיר עליהם רושם בלתי נשכח. הם חשו שנפתחו בפניהם שערי חכמה ודעת, ובדרכם חזרה לביתם נמנו וגמרו לשוב בהקדם להיכלה החמים של ישיבת 'אור שמח', הפעם לתקופה ממושכת יותר.

זמן מה לאחר מכן הודיע מר פ. למעבידו כי בכוונתו לצאת לחופשה בלתי מוגבלת מעבודתו. תוך זמן קצר העתיקו בני הזוג את מגוריהם לעיירה מונסי, שם השתלבו עד מהרה בקהילה המקומית, כאשר מארק פ. שכבר הפך לתלמיד מן המניין ב'אור שמח', שב לשמו היהודי שבו נקרא בברית המילה: 'משה דוד', ואף רעייתו שבה לשמה היהודי שנקראה בו על שם סבתה.

*

שנתיים לאחר מכן התדפק משה דוד על דלת ביתו של הרב שור בברוקלין וביקש לשפוך את לבו:

"כפי שהרב יודע, הוריי באו מרקע אורתודוקסי וביקשו למחוק כל קשר עם עברם. על כן עמלו משחר טל ילדותי להעניק לי את התחושה שקרובי משפחתי, אחיהם ואחיותיהם, הינם יצורים מוזרים ונחשלים. כך גדלתי שלא מרצוני באווירה עוינת כלפי קרוביי ואף לא זכיתי להכירם.

כיום, לאחר שזכיתי לגלות את יהדותי מחדש, חפץ אני מאוד לחדש את קשריי עם קרובי משפחתי, אלא שאין לי כל מושג מי הם והיכן הם מתגוררים. כל שאני יודע שביניהם יש אדמו"ר מכובד הגר בבורו פארק ושמו--- האם תוכל לערוך בינינו היכרות כדי שנתוודע זה אל זה?!"

הרב שור שמח כתמיד לסייע. במהירות צלצל הוא למשמשו של האדמו"ר הישיש. האדמו"ר הביע מיד את נכונותו לקבל את בני הזוג למענו, על אף שטרם הבין בבירור את מהות הקשר המשפחתי ביניהם.

בחול המועד סוכות זומנו בני הזוג למענו של הרבי. כצפוי הייתה הפגישה מרגשת עד מאוד. הרבי שמח לשמוע כי קרובי משפחתו הרחוקים שבו ליהדותם, ובני הזוג מצדם התרגשו מקרבתם לדמות כה הדורה ומיוחדת.

במהלך השיחה סיפר הרבי למשה דוד הנרגש על שורשי משפחתו הנטועים בהונגריה, במשפחה רבנית חשובה ואצילית.

תוך כדי שיחה הופתע משה דוד לראות את הרבי הישיש שוקע פתאום במחשבות, כשדמעות נושרות מעיניו על זקנו הלבן ההדור. השתיקה הסמיכה שהשתררה בחדר הופרה לאחר כמה דקות כשנענר הרבי ושאל בהתרגשות: "האתה הוא משה דוד שנולד ברובע ברונקס?"

"כן", השיב הלה בתדהמה, אינו מבין מהיכן נחתה עליו השאלה.

בבת אחת נזרק הרבי שנים רבות לאחור. רסיסי התמונה התאחדו במוחו לכלל שלמות, והוא החל לספר:

"בלילה שקדם להכנסתך בברית המילה, התקשר אליי אביך וביקש ממני שאהיה הסנדק בבריתך. באותה תקופה לא היה לאיש מבני המשפחה קשר עם אביך שכבר רחוק היה מעולמה של תורה, ואף לחתונתו לא הוזמן איש מאתנו. לפיכך כאשר הגיעה אליי שיחת הטלפון המפתיעה, הרגש הפנימי שלי אמר לי לסרב מיד. וכי איזו תועלת תצמח מהופעתי?!

אלא שאז הרהרתי לעצמי, כי גם אם אין ראוי שאטריח עצמי למען אבי התינוק, אשתתף בברית למען התינוק הרך. מי יודע, אולי התפילה שאשא עליו בעודו מונח על ברכיי בשעת הברית תעמוד לו שברבות הימים יגדל ויהיה ליהודי הגון.

ואכן כך עשיתי. הלכתי לשם למענך, משה דוד, וכאשר ערסלתי אותך בין זרועותיי לא יכולתי לעצור את התרגשותי: עיניי זלגו דמעות ללא הרף. התפללתי בעבורך בכל לבי כי תזכה לגדול כיהודי כשר וישר.

שנים רבות חלפו מאז. זכר המעשה כבר נשכח מלבי, אלא שאז, כמו מתוך חלום הופעת במעוני. כבר כשהצגת עצמך כ'משה דוד' התעורר אצלי זיכרון עמום, ואט אט נוכחתי לדעת כי אתה הוא זה הילד שבעבורו נשאתי תפילה כה נרגשת לפני עשרים ושמונה שנים.

תוך כדי דיבור קם הרבי ממקומו, ניגש לארון הספרים והוציא ממנו כרך ישן של גמרא מסכת שבת. הוא עלעל בין דפיו כבקי ורגיל והחל להקריא לפני משה דוד מתוך האותיות הקטנות של הגהות הגאון רבי אליהו גוטמכר מגרייזיך (שבת קל א).

בתחילה הביא הרב גוטמכר את סגולתו הנפלאה של בעל 'עוללות אפרים' (סי' תטו): על המשתתף בברית לחשוב על בעיותיו ולהתפלל לישועתו בשעה שבוכה התינוק מצער המילה, שכן בכיו הטהור והקדוש של התינוק עולה לשמים ללא עיכובים, ולכן אף תפילתו תעלה עם בכי התינוק באין מפריע ותתקבל לרצון.

בהמשך דבריו הביא הרב מגרייזיך רמז לדברים מפסוקי המזמור שנאמר על ברית המילה (תהלים ו ט-י): "כִּי שָׁמַע ה' קוֹל בִּכְיִי; שָׁמַע ה' תְּחִנָּתִי ה' תְּפִלָּתִי יִקָּח" - בשעה ששומע ה' את קול בכי התינוק, שׂוֹמֵע הוא אף אֶת תחינותיהם שֶׁל הַנּוֹכְחִים וּמְקַשִּׁיב לתפילתם.

"עשרים ושמונה שנים המתינה התפילה בשמי מרומים", סיים הרבי בהתרגשות, "עד שכיום זכיתי לראות בהתגשמותה המופלאה, כאשר לפניי עומד אותו ילד רך כשהוא בן תורה בעל משפחה יהודית למופת".

'למעלה מן השמש' קובץ כב עמ' 17

עיצוב shay

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו. (אגרת הרמב"ן)

"בני אמונים" ת.ד. 102 בני ברק | פקס. 08-9746102 | מייל. 9139191@gmail.com | ניתן לקבל עלון זה במייל מידי שבוע